

Máninn líður

Ritunaræfing: Að spinna út frá fyrirmynd

DJÁKNINN Á MYRKÁ

Í fyrri daga var djákni einn að Myrká í Eyjafirði; ekki er þess getið, hvað hann hét. Hann var í þingum við konu, sem Guðrún hét; hún átti að sumra sögn heima á Bægisá, hinum megin Hörgár, og var hún þjónustustúlka prestsins þar. Djákninn átti hest gráföxóttan, og reið hann honum jafnan; þann hest kallaði hann Faxe. Einhverju sinni bar svo til litlu fyrir jóla, að djákninn fór til Bægisár til að bjóða Guðrúnu til jólagleði að Myrká og hét henni að vitja hennar í ákveðinn tíma og fylgja henni til gleðinnar aðfangadagskvöld jóla. Dagana áður en djákninn fór að bjóða Guðrúnu, hafði gjört snjóa mikla og ísalög; en þann sama dag sem hann reið til Bægisár, kom asahláka og leysing, og þegar á leið daginn, varð áin ófær fyrir jakaferðum og vatnagangi, á meðan djákninn tafði á Bægisá. Þegar hann fór þaðan, hugði hann ekki að því, sem skipast hafði um daginn, og ætlaði, að áin mundi enn liggja sem fyrr. Hann komst yfir Yxnadalsá á brú; en þegar hann kom til Hörgár, hafði hún rutt sig. Hann ríður því fram með henni, uns hann kemur fram á móts við Saurbæ, næsta bæ fyrir utan Myrká; þar var brú á ánni. Djákninn ríður á brúna, en þegar hann er kominn á hana miðja, brestur hún niður, en hann fór í ána. Morguninn eftir, þegar bóndinn á Þúfnavöllum reis úr rekkju, sér hann hest með reiðtygjum fyrir neðan túnið og þykist þekkja þar Faxe djáknans á Myrká. Honum verður bilt við þetta, því hann hafði séð til ferða djáknans ofan hjá daginn áður, en ekki orðið var við, að hann færi til baka, og grunaði því brátt, hvað vera mundi. Hann gengur því ofan fyrir túnið; var þá sem honum sýndist, að þar var Faxi, allur votur og illa til reika. Gengur hann síðan ofan að ánni, ofan á svo kallað Þúfnavallanes; þar finnur hann djáknann rekinn örendan á nesinu framanverðu. Fer bóndi þegar til Myrkár og segir tíðindin. Djákninn var mjög skaddaður á höfðinu aftanverðu af ísjaka, er hann fannst. Var hann svo fluttur heim til Myrkár og grafinn í vikunni fyrir jólin. Frá því að djákninn fór frá Bægisá og til þess á aðfangadaginn, hafði engin fregn farið milli Myrkár og Bægisár um þessa atburði neina sökum leysinga og vatnagangs. En á aðfangadaginn ver veður stilltara, og hafði runnið úr ánni um nóttina, svo að Guðrún hugði gott til jólagleðinnar á Myrká. Þegar leið á daginn, fór hún að búa sig, og þegar hún var vel á veg komin með það, heyrði hún, að það var barið; fór þá önnur kona til dyra, sem hjá henni var, en sá engan úti, enda var hvorki bjart úti né myrkt, því tungl óð í skýjum og dró ýmist frá eða fyrir. Þegar stúlka þessi kom inn aftur og kvaðst ekki hafa séð neitt, sagði Guðrún: "Til mín mun leikurinn gjörður, og skal ég að vísu út ganga." Var hún þá albúin, nema að hún átti eftir að fara í hempuna. Tók hún þá til hempunnar og fór í aðra ermina, en fleygði hinni erminni fram yfir öxlina og hélt svo í hana. Þegar hún kom út, sá hún Faxe standa fyrir dyrum og mann hjá, er hún ætlaði, að væri djákninn. Ekki er þess getið, að þau hafi átt orðræðu saman. Hann tók Guðrúnu og setti á bak og settist síðan sjálfur á bak fyrir framan hana. Ríðu þau þá svo um hríð, að þau töluðust ekki við. Nú komu þau til Hörgár, og voru að henni skarir háar, en þegar hesturinn steptist fram af skörinni, lyftist upp hattur djáknans að aftanverðu, og sá Guðrún þá í höfuðkúpuna bera. Í þeirri svipan rak skýin frá tunglinu; þá mælti hann:

„Máninn líður,
dauðinn ríður;

sérðu ekki hvítan blett
í hnakka mínum,
Garún, Garún?“

(Netútgáfan 1997)

=====

Skáldið Jóhann Jónsson (1896-1932) orti ljóðið Vögguvísu með því að spinna út frá ofangreindu ljóði:

Máninn líður.

Dauðinn ríður.

Skuggar gráir hljótt yfir hjarnið sveima.

Gaman er um gæfu horfna að dreyma.

Máninn líður.

(Jóhann Hjálmarsson 2002)

=====

Í ritunaræfingu dagsins eigið þið að líkja eftir formi (umgjörð) ljóðsins Vögguvísu og semja eigið ljóð.

Dæmi um útkomu gæti t.a.m. verið:

Óttan gefur.

Kisa sefur.

Ljósín skæru binda og brjóta transinn.

Ljúfsárt er að losna og stíga dansinn.

Óttan gefur.

(Sigurbjörg Sæmundsdóttir munnleg heimild, 12. mars 2014)

=====

Skila skal ljóðinu í skilakassa á Kennsluvefnum.

Heimildir

Jóhann Hjálmarsson. (2002). Skuggar sveima yfir hjarnið. Sótt 12. mars 2014 af <http://www.mbl.is/greinasafn/grein/659809/>

Netútgáfan. (1997). Djákninn á Myrká. Sótt 13. mars 2014 af <http://www.snerpa.is/net/thjod/dmyrk.htm>